

6.10.2021

Erityisasiantuntija Sanna Leinonen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 124/2021 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rahankeräyslain 1 §:n muuttamisesta

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan niin sanottuja vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluja rajattavaksi rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle.

Esityksellä edistettäisiin osaltaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman kirjauksen toteuttamista hiilineutraalin Suomen saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa se, että suomalaiset yritykset, säätiöt ja kansalaisjärjestöt voisivat tarjota kuluttajille ja yrityksille hallitusohjelman hiilineutraaliustavoitetta tukevia palveluita myös liiketoimintatarkoituksessa. Esityksellä halutaan edistää kansallisten vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden markkinoita ja tätä kautta kannustaa yrityksiä ja muita alan toimijoita kehittämään uusia vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluita ja innovaatioita toimialalla.

Lakimuutoksen tavoitteena on selvittää rahankeräyslain suhdetta vapaaehtoiseen päästökompensaatioon siten, että laista kävisi ilmi minkälaiseen toimintaan rahankeräyslaki ei sovellu. Esityksen tavoitteena on myös varmistaa, että erilaista vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa harjoittavia kansalaisjärjestöjä ja yrityksiä kohdellaan rahankeräyslain näkökulmasta yhdenvertaisesti sen suhteen, minkä toimijoiden on mahdollista harjoittaa vapaaehtoista päästökompensaatiota.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rahankeräyslakia siten, että lain soveltamisalasäännökseen lisättäisiin uusi kohta, jolla niin sanotut vapaaehtoiset päästökompensaatiopalvelut rajattaisiin rahankeräyslain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä tarkoittaisi sitä, että soveltamisalarajoituksen mukainen toiminta olisi mahdollista rahankeräyslain sääntelyn ulkopuolisena toimintana erilaisille toimijoille riippumatta palveluntarjoajan oikeudellisesta muodosta. Jatkossa vapaaehtoisten päästökompensaatiopalveluiden tarjoaminen olisi mahdollista niin yrityksille kuin kansalaisjärjestöillekin rahankeräyslain ulkopuolisena toimintana ilman rahankeräyslupaa. Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutuksia kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksiin tehdä muuta yleishyödyllistä ilmastoa hyödyttävää työtä rahankeräyslain sääntelyn piirissä.

Soveltamisalarajauksessa vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta määriteltäisiin palveluksi, jolla kasvihuonekaasupäästöjä kompensoidaan siten, että todennetulla ja lasketulla tavalla

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

295 480 171
358 295 480 171

916 044 635
+358 9 160 44635

kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

vähennetään tai poistetaan kasvihuonekaasuja ilmakehästä tai vältetään niiden pääsemistä ilmakehään. Ehdotetulla soveltamisalarajoituksella selvennettäisiin sitä, mitä vapaaehtoisella päästökompensaatiotoiminnalla tarkoitetaan nimenomaan rahankeräyslain kontekstissa eli ehdotetussa säännöksessä määriteltäisiin toisin sanoen vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan luonne. Tämä tarkoittaa sitä, että säännöksessä luetellaan ne elementit, jotka kuvaavat vapaaehtoisen päästökompensaation luonnetta erotuksena kansalaisjärjestöjen harjoittamaan yleisempään ilmastotyöhön. Soveltamisalarajoitukseen sisältyvässä määritelmässä ei kuitenkaan otettaisi kantaa siihen, minkälainen toiminta on laadukasta tai luotettavaa vapaaehtoista päästökompensaatiotoimintaa, vaan määritelmä sisältäisi vain kuvauksen siitä, minkälainen tapahtuma vapaaehtoinen päästökompensaatio on.

Asian tausta

Rahankeräyslaissa (863/2019) säädetään rahankeräysten järjestämisestä ja niiden asianmukaisuuden valvonnasta. Rahankeräyslaki sisältää säännökset muun muassa rahankeräyksen järjestämisen edellytyksistä eli siitä, mitkä tahot voivat järjestää rahankeräyksiä ja mihin tarkoitukseen rahaa voidaan kerätä, sekä rahankeräyksen järjestämiseen liittyvistä lupa- ja ilmoitusmenettelyistä. Rahankeräys määritellään rahankeräyslaissa toiminnaksi, jossa yleisöön vetoamalla kerätään vastikkeetta rahaa. Rahankeräyksen järjestämisen edellytyksenä on joko rahankeräyslupaan hakeminen Poliisihallitukselta tai ilmoituksen tekeminen poliisilaitokselle pienkeräyksen järjestämisestä. Yritykset eivät voi saada rahankeräyslupaa, eivätkä järjestää pienkeräyksiä.

Niin sanottu vapaaehtoinen päästökompensaatiotoiminta, jonka tarkoituksena on mahdollistaa sekä oikeushenkilöille niiden aiheuttamien päästöjen että yksityishenkilöille heidän hankkimistaan palveluista ja tuotteista aiheutuvien päästöjen hyvittäminen maksua vastaan, on lisääntynyt Suomessa viimeisten vuosien aikana. Vapaaehtoisia päästökompensaatiopalveluja tarjotaan kuluttajille, yrityksille ja muille organisaatioille. Viime vuosina tapahtunut päästökompensaatiotoiminnan lisääntyminen ja sen toimintamuotojen laajeneminen on herättänyt kysymyksen toiminnan suhteesta rahankeräyslakiin, jossa säännellään pääasiassa yleishyödyllisiä rahankeräyksiä. Toimintamallista riippuen vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen tarjoamisen on voitu katsoa täyttävän rahankeräyslain mukaisen rahankeräyksen määritelmän ja näin ollen vaativan rahankeräyslupaan. Ongelmalliseksi ovat muodostuneet erityisesti kuluttajille suunnatut kompensaatiopalvelut, joissa kuluttaja on voinut vapaaehtoisesti valita maksavansa jonkun tuotteen hiilijalanjäljen kompensoinnin joko suoraan tietyn tuotteen ostamisen yhteydessä tai erikseen esimerkiksi varsinaisen ostotapahtuman jälkeen. Tällaisessa tilanteessa rahankeräyksiä valvova viranomainen on katsonut, että kyse on rahankeräyksen järjestämisestä.

Vallitseva oikeustila vapaaehtoisen päästökompensaatiotoiminnan ja rahankeräyslain välisen suhteen osalta on näyttäytynyt epäselvänä alan toimijoille, mikä on aiheuttanut epävarmuutta päästökompensaatiota tarjoavien toimijoiden näkökulmasta.

Lopuksi

Rahankeräyslaissa ei säädettäisi vapaaehtoisista päästökompensaatioista tai toiminnan reunaehdoista. Tarve laajemmalle keskustelulle vapaaehtoisten päästökompensaatiopalvelujen laadusta ja luotettavuudesta sekä toiminnan reunaehdoista on kuitenkin tunnistettu. Rahankeräyslakihankkeessa tehtyjen havaintojen johdosta ympäristöministeriö käynnisti erillisen selvityshankkeen keväällä 2021, jossa arvioitiin vapaaehtoisen päästökompensaatiomarkkinan sääntelytarpeita. Hankkeen loppuraportti on julkaistu elokuussa 2021.

Rahankeräyslakiin ehdotettu muutos ei ole riippuvainen edellä mainitun selvitystyön valmistumisesta ja selvityksen perusteella päätettävistä mahdollisista jatkotoimenpiteistä.